

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.
PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

Godna Navin na leto je vsakomel za njegov naslov 8 K.
Skúpna za deset vev 6 K.

Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijin List“ i na konci leta „Kalendar Srca Jezusovoga.“

Godna odnoga drebna je doma 10 flerov.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

pleb. v Dolencih, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K temi se more pošlati naročnine i val doplat, ne
pa v tiskarno ali v Crenšovce.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Crenšovcih, Cserföld, Zalamegye.

Tretjired v Crensovcih I. 1917.

I.

Tretjired sv. Frančiška assiškoga je l. 1911. na Velikomešo ustanovljen v Crensovcih za crensovsko, törjansko i dolnjelendavsko faro. Kotrig ma 588. L. 1917. jih sprejetih 81—32 deklin i 49 zakonskih žen pá dovic: obljušo jih je naredilo 23 eden dečko, eden moški, sedem deklin i 14 žen pá dovic, — vmrlo jih je šest, dva dečka, eden moški, dve zakonskivi ženi i edna do vica. Navuk so meli vsaki mešec do junija 15. Te den na god presladkoga Srca Jezusovogá zadnjega. Vsmiljenost toga božjega Srca me je obiskala z močnim betegom, šteri mi je zabrano nadaljno držanje mesečnih shodov. Velika crensovka cerkev je bila pri mesečnih shodah puna, še natlačena. Vdeležili so se jih tretjeredniki še z drugih far pa tudi netretjeredniki v bogatom številu, šterim se je pri teh shodah navadno porodila misel na vstop v tretjired. Poprek so bili vsi tretjeredniki goreči, prava zaslomba pobožnoga, cerkvenoga duha, posveti, šteri so kazali pot k vrelomi česčenji B. D. Marije i h gostomi prijemnji najsvetejšega oltarskoga Svestva. Izjeme so tudi bile, ali jako malo. Komaj do deset kotrig je trebelo dočasno zbrisati iz zapisnika, dokeč se ne poboljšajo. Slabosti vsi ljudje mamó, tretjeredniki zato tudi, ali hüdobje pri njih v celom leti nesema zasledo. Kakši duh jih je vodo, kaže četvera reč. 1) Naj v tom žalostnom časi dobro Srce Jezusovo pomirijo za tiste brezštevilne grehe, štere kak grozno velika i mrsko-grda povoden tečejo dén za dnevom pred tabernakel, ka bi ga požrli, so vsako nedelo serafinsko čislo zmolili na čašt sedmeroj radosti B. D. Marije za mir, za pokojne vojake i naj Maticerkev dobi zadosta dobrih duhovnikov. I naj

se njim molitve posluhnejo, so je potrdili z zatajüvanjem po Jezusovom zgledi i njegovih navukah: žganice neso pili i nikomi ne dali piti zvün v potrebi, betego za vrastvo, druge opojne pijače so se tudi ali popolnoma ogibali ali jako zmerno vživali, mladini do 16 let neso davali nikših opojnih pijač, niti kaj za kajenje. Po njihovom vrelom prizadevanji se zrezao grešen rak z tela Matercerkivi v našem kraji, namre: krmína (trobina) i odpravilo mnogo nerednosti, mnogo smrtnih grehov pri jeli i pili. Sodnji den bo že odkrio i pohvalo pred vsem svetom tisto svetlost, štera je obsevala v naših tobernaklah božjo Hostijo od strani vernih tretjerednikov te, kda je greha tema legla pregosto na ves svet v boji svetovnom. — 2) Dober Jezus je tak odrešo tečaj našega zveličanja, ka to brez duhovnikov ne moremo dosegnoti. Bogate vretine milošč zveličajočih samo duhovniki majo oblast odpreti. Če nega duhovnikov, nega milošč, nega odpušcanja grehov, nega nebe. Skrbeti se zato, naj bodo duhovniki, je najsvetejšo delo za zveličanje duš. I naši tretjeredniki so zarazumeli to vzišeno delo, 118 se jih je nabralo (nešteri so že pokojni) iz naših treh i beltinske fare (nešteri tudi z drugih far) pa so darüvali vsa svoja dobra dela, posebno pa svojo popolno čistočo sv. Družini v te namen, naj po milih prošnjah Bl. D. Marije i sv. Jožefa sladko Srce Jezusovo da sveti zadosta svetih duhovnikov Vte namen so tudi kotrige vse mirno zatrpeli i pripravne bile smrt sprejeti z božje roke kdakoli.

Marc. 25. na god Ceplene Marje so slovesno opravile kotrige to svoje darüvanje. Kaj so te dobre duše pri pomogle k podigavanji božje čašti, more samo tisti presoditi, ki zna vceniti vrednost devištva i duhovniškoga stana,

ki spozna, ka je teh duš življenje ne drugo bilo, kak nasledüvanje življenja, skrbi i prizadevanja Marijinoga i sv. Jožefa, naj ohranita, zgojita Jezusa, najsvetejšega duhovnika nove zaveze. — 3) Hüdoga duha kraljestvo bi se v tom nemirnom časi potrdilo, vera bi izvmrla, če duhovnikov ne bi bilo. To dejstvo je zrok i razlaga, zakaj se dnesden tak grozovito ogrizava, graja, črni duhovniški stan tak doma kak na bojišči. Vsemi je siromak pop kriv. Hüdi duh dela te zmotnjave iz sovraštva do Kristuša proti njegovim namestnikom. Kje se zato ljübezen, poštenje do duhovnikov goji, je Kristušov duh doma. I toga so potrdil naši tretjeredniki z tem le lepim činom svoje ljübezni. Kda se me je beteg močno prijao i ne bilo mogoče po človečem več misliti na ozdravljenje, so naši tretjeredniki ne samo goreče molili den za dnevom v celom betegi za me i molijo še dnesden nego šteli so mi na *lastne stroške* iz daleka pripelati zdravnika, šteri bi me zvräčo. Ponüdbe sem toti ne mogošo sprejeti, meo sem občine teliko, ob čem sem se mogošo po siromasškom vračiti, ali ta ljübezen do mene kak duhovnika vendar glasno svedoči i kriči v té pokvarjeni svet: so še goreče duše, štere se iz srca potegüjejo za Jezusove namestnike.

Bojna.

3. aug. Nemci so bili prisiljeni svoje obrambne postojanke pri Fer en Tardencis zapüstiti i hitro nazaj iti. — Kak smo že pisali, mogoče je — vse tak kaže — da na Ruskom novi front postane i na bitje pride med ententov i nemcami. — Francuški časniki pišejo, da bodejo se bili, dokeč ne sterejo nemški militarizem i svet na veke ne resijo od nemške nadvlade.

Ententa se hvali, da nadaljava proti Nemcom svojo zmagoslavno prot. 3. aug. so francozi 10 km. napredovali, 50 občin oslobodili. V Evropi je 1 milijon 500 jezer amerikancov, do slednjega oktobra jih bode 2 milijona. Vsaki den 10 jezero ljudih pošlejo v Evropo, vsaki teden 54 jezer pušk i 5 jezer strojnih pušk. V Ameriki so 150 vrstne škeri naišli za bitje strelskih jarkov, 25 jezer letal je vu deli. Zdaj, prej, več podmorskih čunov vtopijo, kak nemci napravijo i več ladj napravijo, kak nemci vtopijo. Konec bojne se približava, pravijo v Ameriki, Nemčijo smo zbili i smrt vsakoga nemca, ki potom spadne, je zaman.

7. Aug. Čeho-slovaške čete prodirajo proti zahodi, edno mesto za drugov zasedejo. Ojačeni so s japonskimi četami. Protijo se, da či do se proti postavljali, celo Rusijo vu lakoto preženejo. Nemci so na Belgijsko 2 milijarda frankov vojne odškodnine navrgli.

8. aug. Angluši so napadali. Prišli so vu nemške postojanke. — V Sibiriji je že kakših 30 jezer nemških vlovlenih pod orožjom, ščejo napadati čeho-slovaške čete. — Angluški ministerski predsednik Lloyd George je govorio. Do zdaj smo, je pravo, 150 nemških podmorskih čunov pogrozili, polojno vu slednjem leti. Anglija je 6 milijonov vojakov naprej spravila, kolonije so dale eden milijon, Indija pa pol drupi milijon. Od nemške ofenzive je pravo, da so nemci dosta zgūli. Nevarnost je ešče ne minola, nego preveč veliko vūpanje ma on, ki misli, da Nemčija dobi. Od toga ešče ne moremo gučati, da bi moč Nemčije oslabila, ar ešče itak velke rezerve majo. Nego dōnok lahko pravimo, vu on polajaj, kak so bili 21. marca, več ne prioejo. Za kratek žas američka armada ne bode menša, kak nemška. Od mira je pravo, da oni, ki so bojno navužgali, ešče itak ladajo. Vsaki žele mir, nego on more biti pravičen.

9. aug. Na zahodnom vojišči so Angluši med Ancre i Avre s velkov močjov napadali. Vu velkoj megli so svojimi motorami prišli vu nemške postojanke pešakov i topničarov. Angluši pravijo, da so predoli nemško linijo. Vlovili so 10 jezerv nemcov. Taljanski letalci so v Beč (Dunaj) prileteli i cedale doli metali.

Dom i svet. — Glási.

„Iz celoga srca se zahvalim B. D. Mariji, ka me je rešila iz nevarnosti na talijanskem bojišči, pošlem 12 K. iz zahvalnosti na podporo naših dobri

listov pa srčno pozdravljam svoje domače.“ *Taflik Ferenc*, železnicar, z Črensovec.

Prehranjevalni minister Windischgrätz je govorio. Na vogrskom je zraslo predbojnov 130 milijonov meterskih centov, zdaj je pova samo 80—90 milijonov. Minister i na dale šče pomagati Austriji, nego za živež de mogla dati sirovo materijo i blago, to de mogla dati i za ono silje, štero damo za avstrijski del armade. Ki ne majo svojega pova, do 30. septembra slobodno kúpijo. Država vu kratkom vremeni na vse živež položi roko. Minister za prvo dužnost spozna, da front dobi živež, za njim pride vsaki drugi človek.

Central za kúpčijo vune je nastavljeni s glavnicov 2 milijona krone. Na leto 1917. je prinešo 47% dobička, to je 942 jezer kron. Na stroške je vodano 1 milijon 413 jezer kron, to so dobili komisariške, ki so prek jemali vuno. Ne čūdo, da je moški obleč tak dragi. — Delniško Drūštvo Vojnoga Pova ma 2424 častnikov i 12 jezer komisarijušov.

Spanska bolezen. „Slovenec“ pise: Novo ime — stara bolesen. Leta 1888. je ležalo vse od bolezni, šteroj sorekli „influenta.“ Bolezen leži vu zraki, zato je težko, ar se ne maš kam ognoti. Človeki je, kak bi ga štojnarezo, glava ga boli, kühata ga mraz i vročina, vūsta ma sūha, v črevah mu ne nekaj prav. Spanje pa beži, kda zapre oči, ne zaspi, pač ga mučijo slike i prikazni. Bolezen traja kak je človek menje ali bolje razpoložen za njo. Bolezen je nevarna, dōnok spominajo londonski zdravniki, da naj se vleže bolnik, kda jo občuti. Na vadno se vrti betežniki tūdi v glavi. Teda je čas, da ide v postelj. Z jestvinov ga ne trbesiliti, je najboljše, da se žalodec izčisti. Dober je mrzel bezov tej. Sadni odcedki so dobri, a le malo. Bolezen se more izpotiti (vōzošvicati).

Būkvi i Srastje je puno. De dugo ne bilo telko žaloda: Žalod je dober za svinje, za živino, za rece. Z bukovoga semena — zvūn toga, da ga svinje pojejo, se da oli rediti. Iz pol meterskoga centa se da 5 kg. olija stisnoti.

Maximal cena svinj od 20—30 kg. po kilogramah 14 k, od 30 do 90 kg 6 k, od 91 do 120 kg. 8 k, od 121 do 150 kg 8.20 k, od 121 kg više 8.40 k na živo vago. Na pr. Svinja 60 kg žmetna do 30 kg 14 k, od 30 do 60 kg, to je 30 kg 6 k, vse vkūp 600 k. Brasko meso 10 k, slanina, špeh 12 k, ocvreti zabel 14.50 k, — po kilogramah.

Minister prehrane je odredo, da onim ki so ne pripovali, od 1. okt. 1918. do 15. aug. 1919. potrebno silje občina kūpi vu vesi i da semleti. Či pa vu vesi ne ga višešnjega silja, melo dobijo od države.

Do slednjega grižaja krūha. Mi smo si misllli, da bojna bode trpela do slednjega moža, — nego ljudih je dosta Angluški minister je pravo, da bojno slednje srebrne krogle odločijo, — nego penezi tūdi več ne ladajo. Lehko bajo tiskati. Kelko ščejo. Zdaj naprej stopi minister prehrane princ Windischgrätz i pravi, da bojno vu petom leti ne odjoci vojaštvo, nego naše gospodarske razmere. Ne penezi, nego slednji grižaj krūha, steroga bodemo meli, obloči, je li mi dobimo ali šovražniki.

Kelko slame i sena se niha? Od 1. okt. 1918. do 17. 1919. se na en mesec niha na vsakšo stvar 2 meterskiva centa sena ali detelca ali slame. Tak dobi 1 živinče nad 2 letoma, 1 konj na dvema letomv, 2 živinči 2 leti starivi, 2 konja dve leti stariva, 4 živinči pod ednim letom ali 4 žerbeti pod ednim letom ali 4 žerbeti pod ednim letom. Poleg toga ebno žerbe ali tele, štero je ešče ne leta staro, dobi na mesec 50 kg. slame i sena.

Na podporo M. Lista i Novin so dali: Žižek Matjaš z Črensovec 5 k. Tivadar Ivan M. Nedelja 10 k, Škafar Ivan, Žižki 10 k, Stanko Martin Trije 5 k, Miolič Ivan, Tūrnaišče 5 k, Vodstvo III. reda sv. Franciška, Sv. Trojica 10 k, Faflik Ferenc, Črensovci 12 k, Grūškovnjak Martin, Žižki 2 k, Tratnjek Štefan, vojak 3 k. 80 f., Raj Štefan i žena, G. Bistrica 14 k, Horvat S. Ignac, G. Bistrica 2 k, Balazic Jožef, G. Bistrica 2 k, Raščan Ana. V. Polana 2 k, Gerič Ferenc, M. Polana 2 k, Lebar Štefan Črensovci 2 k, Tompa Martina žena, Črensovci 2 k, Lūtar Kata, D. Bistrica 2 k.

Klic k Mariji.

„Lepa si nebes Kraljica!“
Tak pozdravlo Te nebeša;
„Si brezmadežna devica!“
Zemlja tak časti Tebé vsa.

V Teb' si bozja moč dopada,
Hči, nevesta, mati bozja,
Zemlja, rajska vsa armada
Te slavi „Kraljičo zmōzja!“

K Teb hiti zemlján nesrecen
Teb' potoži srčne boli,
Teb' zahvali se ves srečen,
Ki pomoč si v vsak' nevoli.

Zdaj usliši klic tvojh sinov,
Mir nam sprosi tak zaželjen,
Sprosdupust nam grešnih činov
Srci tūd' naj mir bo deljen.

Živ.